

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยวิธีการสอนแบบร่วมมือ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งสรุปผลการวิจัยตามลำดับได้ดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์การวิจัย
2. สมมติฐานการวิจัย
3. กลุ่มเป้าหมาย
4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
5. วิธีการดำเนินการทดลอง
6. การวิเคราะห์ข้อมูล
7. สรุปผล
8. อภิปรายผล
9. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาที่มีประสิทธิภาพ ตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อศึกษาค่าดัชนีประสิทธิผลของการเรียน โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่องวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

สมมติฐานการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนตามแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เรื่อง วันสำคัญทางพุทธศาสนาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนบ้านค้อกุดจอก จำนวน 12 คน จำนวน 1 ห้อง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระที่ 1 วันสำคัญทางพุทธศาสนา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จำนวน 5 เรื่อง ดังนี้

เรื่องที่ 1 เรื่อง วันมาฆบูชา

เรื่องที่ 2 เรื่อง วันวิสาขบูชา

เรื่องที่ 3 เรื่อง วันอาสาฬหบูชา

เรื่องที่ 4 เรื่อง วันเข้าพรรษา

เรื่องที่ 5 เรื่อง วันออกพรรษา

2. แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่องวันสำคัญทางพุทธศาสนา ชนิด 3 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ

3. แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการเรียนที่เน้นกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง วันสำคัญทางพุทธศาสนา จำนวน 20 ข้อที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

วิธีการดำเนินการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ ดำเนินทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนบ้านค้อกุดจอก จำนวน 12 คน โดยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การดำเนินการทดสอบก่อนเรียน (Pretest) โดยให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อน เรียนเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่องวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ที่ผู้วิจัย สร้างขึ้น

2. ทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิคจิกซอว์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ใช้เวลาสอน 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 วัน วันละ 1 คาบ คาบละ 1 ชั่วโมง รวมเวลาดทดลองทั้งสิ้น 10 ชั่วโมง ไม่รวมเวลาทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

3. เมื่อเรียนจบเนื้อหาเรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ทำการทดสอบประเมินผลหลังเรียน ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียน โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจ

4. ตรวจสอบให้คะแนนการทำแบบทดสอบและแบบสอบถามความพึงพอใจ แล้วนำผลคะแนนมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. การหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. การหาค่าสถิติที่ใช้วิเคราะห์ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ
 - 2.1 หาค่าความตรงตามเนื้อหา โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC
 - 2.2 หาประสิทธิภาพของการพัฒนาแผนการเรียนรู้ตามเกณฑ์ 80/80
 - 2.3 หาค่าความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนก และความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ

วัดผลสัมฤทธิ์

- 2.4 หาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเป็นรายข้อ (r_{xy}) โดยใช้สัมประสิทธิ์สหพันธ์ระหว่างคะแนน รายข้อกับคะแนนรวม (Item-total Correlation)
- 2.5 หาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach)
- 2.6 วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้
- 2.7 วิเคราะห์หาค่าดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้
- 2.8 วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยวิธีการสอนแบบร่วมมือ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
- 2.9 วิเคราะห์หาระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียน โดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยวิธีการสอนแบบร่วมมือ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาที่สร้างขึ้น มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 81.17/87.29 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้
2. ค่าดัชนีประสิทธิผลมีค่าเท่ากับ 0.7227 แสดงว่าผู้เรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 72.27 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (เกณฑ์ที่กำหนดไว้ E.I. = 50 %)
3. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังเรียน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังจากเรียน โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
4. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียน โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.65$)

อภิปรายผล

จากการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เรื่อง วันสำคัญทางพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านค้อกุดจอก สามารถอภิปรายได้ผล ดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เรื่อง วันสำคัญทางพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านค้อกุดจอก พบว่า นักเรียนได้คะแนนจากการทำแบบทดสอบย่อยท้ายแผนและการปฏิบัติกิจกรรมระหว่างเรียน เฉลี่ยรวม 162.23 จากคะแนนเต็มทั้งหมด 200 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 81.17 และได้คะแนนจากการประเมินทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน เฉลี่ยรวม 34.92 จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 87.29 จะเห็นได้ว่าแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (JIGSAW) เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จึงมีประสิทธิภาพ 81.17/87.29 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้

จากการวิจัยดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า การใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เรื่อง วันสำคัญทางพุทธศาสนาที่สร้างขึ้น ส่งผลให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังจะเห็นได้จากคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังจากการเรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีค่าสูงกว่าก่อนเรียนอย่างเห็นได้ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ แมตติงลี่ (Mattingly, 1991 : 392-95) พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยเทคนิคจิกซอว์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สูงกว่านักเรียนที่เรียนตามปกติ สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ในการรวมกลุ่มนักเรียนที่การสนทนา ได้ตอบซึ่งกันและกัน มีส่วนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการปรับพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงแก้ไขให้ดีขึ้น การเรียนรู้แบบร่วมมือทำให้ทุกคนมีส่วนร่วมเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้บรรลุผลสำเร็จสูงกว่า เกณฑ์ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เนื่องจากแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เรื่อง วันสำคัญทางพุทธศาสนา ได้สร้างขึ้นตามหลักการ ทฤษฎี องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ และเทคนิควิธีการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี และการเสนอแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษาและได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถด้านหลักสูตร การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล และได้นำไปทดลองใช้กับนักเรียนเพื่อหาข้อบกพร่อง พร้อมทั้งหาคุณภาพของเครื่องมือ โดยผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขให้มีความเหมาะสมก่อนนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง และเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียน เรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่ม มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในกลุ่ม ซึ่งเป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ก่อให้เกิดความร่วมมือ ความรับผิดชอบ กล้าแสดงออก กล้าแสดงความคิดเห็น กิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัย ของ อารุณี บุญยืน (2547 : 80) ที่พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นตามขั้นตอนอย่างมีระบบ มีการวิเคราะห์หลักสูตร สารการเรียนรู้ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง มีกิจกรรมเป็นกระบวนการที่เป็นขั้นตอน มีสื่อการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาและเปิด โอกาสให้ผู้เรียนได้ประสบการณ์จากการเรียนรู้ด้วยตนเอง ยังทำให้นักเรียนเกิดความก้าวหน้าทางด้านการเรียนรู้เพิ่มขึ้นด้วย ซึ่งผลการศึกษาค้นคว้าก็สามารถนำไปพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ค่าดัชนีประสิทธิผลของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียน โดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ชั้นประถมศึกษาปีที่5 มีค่าเท่ากับ 0.7227 แสดงว่าผู้เรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 72.27 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (เกณฑ์ที่กำหนดไว้ E.I. = 50 %)

3. นักเรียนที่เรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิคจิกซอว์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง วันสำคัญทางพุทธศาสนา มีคะแนนผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า แผนการจัดการเรียนรู้ดังกล่าว มีกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมตามแผนที่วางไว้อย่างเป็นขั้นตอน และเป็นการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีการช่วยเหลือกัน ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในเนื้อหาสาระต่าง ๆ ได้กว้างขวางและลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อาร์มสตรอง (Armstrong, 2003 : 884) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนรู้แบบร่วมมือในการจัดกลุ่มนักเรียน โดยยึดเกณฑ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า การเรียนแบบร่วมมือช่วยให้นักเรียนเรียนรู้และทำให้นักเรียนมีความสนุกสนานกับการเรียนมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ทองเวียน ภูวงค์ (2547 : 83) ได้ศึกษาการพัฒนาแผนการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่านักเรียนที่เรียนด้วยแผนการเรียนรู้ที่เน้นการเรียนแบบร่วมมือมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ความพึงพอใจของนักเรียนต่อกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิคจิกซอว์ เรื่องวันสำคัญทางพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิคจิกซอว์ เรื่อง วันสำคัญทางพุทธศาสนา ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.65$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถาม พบว่ามีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด 18 ข้อ อยู่ในระดับมาก 2 ข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจระหว่าง 4.17 ถึง 4.92 ค่าส่วนเบี่ยงมาตรฐาน อยู่ระหว่าง 0.29 ถึง 0.87 ค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.92$) คือ การเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิคจิกซอว์ ทุกกิจกรรมได้เรียนรู้อยากคิดตามเรียนต่อทำให้ไม่เบื่อหน่าย ค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.17$) คือ นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจมากยิ่งขึ้นเมื่อตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลงานที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค จิกซอว์ มีกิจกรรมหรือกระบวนการที่ทำให้ให้นักเรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ สนุกสนานได้เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการช่วยให้ผู้เรียนทราบคำตอบและทราบความก้าวหน้าของตนเองได้ การเสริมแรงหรือการให้รางวัลเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนอยากเรียนรู้ มากยิ่งขึ้นส่งผลให้นักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนสูงขึ้นและมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สฤณีศักดิ์ ชื่นชมจารี (2550 : บทคัดย่อ) พบว่า การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หน้าที่ชาวพุทธ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้ พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปฐมพงษ์ บานฤทัย (2550 : บทคัดย่อ) พบว่า การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Jigsaw) เรื่องการเมืองการปกครองสมัยอยุธยา

สาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2 พบว่านักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนสูงขึ้น มีความพึงพอใจในการเรียนเรื่อง การเมืองการปกครองสมัยอยุธยาอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเพื่อการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยวิธีการสอนแบบร่วมมือ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเรื่อง วันสำคัญทางพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในประเด็นต่าง ๆ อันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจที่จะศึกษางานวิจัยต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

1.1 ผลการศึกษาพบว่าแผนการจัดการเรียนรู้โดยวิธีการแบบร่วมมือกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มี ประสิทธิภาพ ตามเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้และมีค่าดัชนีประสิทธิผลมีค่าเท่ากับ 0.7227 หรือคิดเป็นร้อยละ 72.27 แสดงว่าผู้เรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นมากกว่าการสอนแบบปกติ

1.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิคจิกซอว์ เมื่อจัดกิจกรรมไปนาน ๆ นักเรียนอาจเกิดความเบื่อหน่ายได้ ควรมีการเสริมแรง การให้รางวัลที่เป็นปัจจัยที่เอื้อต่อ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิคจิกซอว์ กับการเรียนรู้แบบอื่นๆบ้างหรือควรเปรียบเทียบการเรียนรู้แบบร่วมมือกับเทคนิคอื่น

2.2 ควรมีการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิคจิกซอว์ ในกลุ่มสาระอื่น ๆ หรือในระดับชั้นอื่นบ้าง